

Bijlage C Advies De Balij

Tabel van aandachtspunten en samenvatting van argumenten

Thema	Aandachtspunten “Enerzijds”	Aandachtspunten “Anderzijds”
1. Milieu, natuur en leefomgeving		
1.1 Ecologie, vogels /vleermuizen	Uitgebreide gegevens over aanwezige soorten zijn door de Vogelwerkgroep en het Vleermuisplatform verzameld en niet meegenomen in de beoordeling van het concept planMER. Het gaat om zeker 50 broedende waaronder een haviksnest en vogelsoorten en vele bijzondere vleermuissoorten, waaronder zeer zeldzame.	Op initiatief van de voorzitter is er een expertmeeting gehouden over deze gegevens met de deskundigen van de Vogelwerkgroep Zoetermeer, het Vleermuisplatform Zoetermeer, de Ecoloog/boswachter van Staatsbosbeheer en de deskundigen van Pondera en Bureau Waardenburg. De gegevens over vogels waren op hoofdlijnen bekend bij de deskundigen van Pondera, SBB en Waardenburg, maar de vleermuisgegevens waren niet bekend, omdat deze niet in de officiële databanken zijn opgenomen. De door de lokale natuurorganisaties aangereikte gegevens zullen alsnog betrokken worden bij de definitieve beoordeling in het planMER
	Windturbines verstoren en maken slachtoffers onder vogels en vleermuizen, gezien de aanwezigheid van zeldzame beschermde soorten is er grote kans op slachtoffers onder deze soorten, die daardoor uit het gebied kunnen verdwijnen. Doordat de lokale staat van instandhouding wordt aangetast zijn windturbines niet toegestaan	Ook de experts van Pondera en Waardenburg erkennen dat er verstoring en slachtoffers zullen zijn (vogelslachtoffers worden geschat op ca. 20 per turbine per jaar) en dat daaronder ook zeldzame soorten kunnen zijn. Bureau Waardenburg zegt dat voor het wettelijke criterium getoetst wordt op een groter verspreidingsgebied, waardoor de realisatie van windturbines de regionale staat van instandhouding van de soorten waarschijnlijk niet aantast. Daarom beoordelen zij het windpark als “niet onmogelijk “. Of windturbines in het gebied mogelijk zijn moet worden aangetoond op basis van gedetailleerd (veld)onderzoek. Ook wijzen zij erop dat dan duidelijk wordt of mitigerende maatregelen, zoals stilstandsvoorzieningen bij lage windsnelheid, nodig zijn. Dit soort maatregelen leveren in het land over het algemeen geen belemmering op voor realisatie van een windpark.
	Er is een directe verbinding van vogels en vleermuizen in de Balij over de A12 met het Groene Hart. Deze verbinding wordt in de toekomst versterkt door vernatting van de Driemanspolder en andere kwaliteitsverbeteringen in het gebied. Deze corridor wordt op zijn smalste punt geblokkeerd door een windpark.	De experts van Pondera en Waardenburg zijn van mening dat een barrière-werking geen belangrijke rol speelt. Het zal onderzocht worden bij het noodzakelijke onderzoek of een windpark mogelijk is en voldoet aan de eisen van de natuurwetgeving.
	Vogels die slachtoffer worden van de windturbines kunnen op de A12 of het spoor terecht komen en vormen een veiligheidsrisico.	Dit wordt meegenomen in het noodzakelijke vervolgonderzoek, bij de risicoanalyse voor veiligheid.
	De natuurkwaliteit van het gebied is de laatste jaren steeds versterkt zoals met de Groenzoom en de faunatunnel. Dit wordt zeer gewaardeerd in de omgeving, waardoor ook het recreatieve gebruik van	In het vervolgonderzoek wordt nagegaan of een windpark deze negatieve invloed heeft. Ook wordt onderzocht hoe de kwaliteit van het

Bijlage C Advies De Balij

Tabel van aandachtspunten en samenvatting van argumenten

Thema	Aandachtspunten “Energzijds”	Aandachtspunten “Anderzijds”
	het gebied toeneemt. De winst aan kwaliteit wordt met een windpark tenietgedaan.	gebied voor natuur en recreatie kan worden versterkt in combinatie met de windturbines.
1.2 Landschap	De balij is onderdeel van de Groenblauwe slinger. Dit gebied zou juist beschermd moeten worden tegen aantasting van rust en verstoring	Het windpark moet worden ingepast in de omgeving, natuur en recreatiegebieden zijn niet bij voorbaat ongeschikt of onmogelijk.
	De gebiedsbeschrijving in het MER is onjuist (polderlandschap) en de autonomen ontwikkeling is niet meegenomen, waaronder de invloed van de vernatting van de Nieuwe Driemanspolder op migratie fauna in de Balij.	De gebiedsomschrijving en autonome ontwikkeling moet volledig in beeld zijn in het planMER en in de vervolgfase.
	De Balij is een oase van rust en ruimte en daardoor aantrekkelijk voor vogels, vleermuizen en andere fauna. Een windpark is een mogelijke ecologische val, waardoor slachtoffers onder vogels en vleermuizen toenemen als er meer van zijn.	Dat een windpark een ecologische val zou kunnen zijn, is niet bekend. In het vervolgonderzoek wordt nagegaan of dit effect van een windpark optreedt en, zo ja, hoe dat met maatregelen kan worden beperkt.
	Door de aanwezigheid van een windpark wordt van grote afstand de beleving van het gebied veranderd van natuur naar industrieel landschap.	De windturbines markeren de doorsnijding van het gebied van de A12.
1.3 Plangebied	Het aan te wijzen gebied is met 50% vergroot ten opzichte van eerdere publicaties.	Het onderzoeksgebied wordt begrensd door de A12 en een parallelle lijn vanuit een sloot in het landschap. Het onderzoeksgebied is groter zodat de maximale effecten van het windpark in beeld zijn. In een vervolgonderzoek zijn de mogelijke locaties van de windturbines in dat gebied het uitgangspunt. Naar verwachting is er ruimte voor een lijnopstelling van 3 windturbines.
	Als een windpark binnen het vergrote gebied wordt gerealiseerd, bijvoorbeeld op 250 m van de A12, zoals in de voorbeeldopstelling, dan is er geen zichtbare samenhang meer met de infrastructuur.	De locatie van de turbines is onderdeel van een vervolgonderzoek. Door de hoogte van de windturbines is een lijnopstelling ook op deze afstand in samenhang met de infrastructuur.
	De noodzakelijk kap van hoge bomen veroorzaakt een kaalslag, zeker als dat op ruim 200 m van de A12 een strook bos met hoge bomen treft. Ook leiden er geen geschikte wegen naar de locatie.	De aanleg, ontsluiting en bouwwijze van een windturbine is voor elke locatie verschillend. Voor de Balij wordt gezocht naar de best passende manier.
	Het verwijderen van de benodigde strook bos (van 100m breed) parallel aan de A12 neemt een barrière weg voor de geluidsbelasting en voor het fijnstof van de A12 naar de woonwijk Rokkeveen.	Het is niet gezegd dat deze strook bos wordt benut. Als dat zo is wordt het effectonderzoek onderdeel van het onderzoek in de vervolgfase over de aanleg en realisatie van het windpark.
1.4 Referentieturbine vs. praktijk	De uitgangshoogte van 100m ashoogte en 115 meter rotor-diameter is waarschijnlijk te klein voor het bosgebied. De bomen reiken tot 25 á 30 meter en het bos geeft een ruwheid die de opbrengst van de windturbines lager maakt dan in de planMER is opgenomen.	Het effect wordt minder groot ingeschat dan energzijds is aangereikt. Het is een aandachtspunt voor het vervolgonderzoek.
	Bij een hogere turbine strekken de effecten van slagschaduw en geluid veel verder dan in het planMER is aangenomen. Daardoor zullen grotere	Ook bij een andere hoogte en bij een ander type turbine moet aan de wettelijke eisen worden voldaan. De contouren worden in een

Bijlage C Advies De Balij

Tabel van aandachtspunten en samenvatting van argumenten

Thema	Aandachtspunten “Enerzijds”	Aandachtspunten “Anderzijds”
	delen van de woonwijken overlast ondervinden dan nu is meegenomen in het planMER.	vervolgonderzoek opnieuw in beeld gebracht. Ook zal dan worden bepaald of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.
	De grenzen van de effecten, zoals die in planMER zijn genoemd, zijn niet de grenzen waarmee men in de woonwijken te maken krijgt, omdat ook op de grenzen van het gebied hogere molens kunnen worden geplaatst, met een grotere impact voor de omgeving. Daardoor is het planMER niet van toepassing op het besluit, want de effecten kunnen groter zijn.	In de VRM wordt alleen het gebied aangewezen. Pas in een vervolgfase wordt bepaald met welke turbines en op welke locaties binnen dit aangewezen gebied een windpark mogelijk is. Dat moet altijd voldoen aan alle wettelijke eisen, die zijn ook in het planMER gehanteerd en vastgesteld
1.5 Veiligheid	De breuk van een wijk die valt op de gasleiding vormt een onaanvaardbaar risico voor de omgeving, zeker in combinatie met een veelgebruikt spoor (216 treinen per dag) en de A12 (165.000 voertuigen per dag). Aan veiligheid mogen geen concessies worden gedaan.	Ook een windpark nabij een gasleiding is niet bij voorbaat uitgesloten. Het is een zeer belangrijk aandachtspunt voor het onderzoek of het windpark mogelijk is.
	Een windpark binnen de risicozone van 198 meter verhoogt het risico voor de omgeving en is niet acceptabel.	Als er binnen deze afstand tot de gasleiding windturbines worden gebouwd, moet via een kwantitatieve risicoanalyse worden aangetoond, dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Daarbij wordt ook gekeken naar cumulatieve risico's. Ook wordt bekeken of eventuele maatregelen verhoging van risico kan voorkomen.
	De hogedruk waterleiding in het gebied vormt een vergelijkbaar risico vanwege het effect van een plotselinge breuk door de val van een wijk op het wegspoelen van het talud van de A12 en het spoorbed.	Dit zal in het vervolgonderzoek worden bekeken
1.6 Geluid	Volgens het RIVM zal bij het voldoen aan de norm nog 9% van de mensen ernstige hinder ondervinden. Beter zouden de afstandsnormen zoals in België (1000m) en andere landen in acht moeten worden genomen.	Het windpark moet voldoen aan de Nederlandse wet en regelgeving.
	Gezien de grote bevolkingsconcentraties in de directe omgeving is er veel overlast te verwachten omdat er onvoldoende wordt rekening gehouden met cumulatie en de windrichting. Bij ZW-wind is er cumulatie van het geluid van de A12, het spoor en het windpark.	In het planMER zal worden aangegeven hoe met cumulatie en windrichting rekening is gehouden. Dit komt ook in het vervolgonderzoek aan de orde.
	Als de windturbines buiten de contour van de gasleiding worden gerealiseerd, komen deze aan de westkant van het onderzoeksgebied en op circa 400 m van de woonbebouwing in Pijnacker-Nootdorp te liggen.	De locaties van de windturbines wordt in het vervolgonderzoek bepaald.
	Laagfrequent geluid vanuit een windpark, kan op grotere afstand van het windpark meer problemen geven dan in de normen is meegerekend	Laagfrequent geluid maakt onderdeel uit van het spectrum waarmee in de norm is rekening gehouden. Of er sprake is van onderschatting zal in een vervolgonderzoek worden meegenomen.

Bijlage C Advies De Balij

Tabel van aandachtspunten en samenvatting van argumenten

Thema	Aandachtspunten “Enerzijds”	Aandachtspunten “Anderzijds”
1.7 Slagschaduw	Er is geen hoogtebeperking voor de toekomstige windturbines. Een kleine afwijking van de hoogte betekent dat een veel groter gebied overlast heeft. De hoge molen, die op basis van de boseigenschappen te verwachten is, heeft een veel groter effect dan in het planMER is weergegeven. Daardoor krijgen veel meer mensen in de woonwijken Meerzicht en Rokkeveen te maken met slagschaduw.	Het is niet gezegd dat er hogere turbines nodig zijn. Een hogere turbine moet ook voldoen aan de geldende normen, waarin het gaat om het effect op dezelfde dichtstbijzijnde woningen. Daarnaast is er veel ervaring met het beperken van overlast door automatische regeling van windturbines. Dit is een belangrijk aspect van het vervolgonderzoek
	Er is waarschijnlijk sprake van overlast van de slagschaduw in het kassengebied aan de Langelandseweg in Pijnacker-Nootdorp, dit kan negatieve gevolgen hebben voor de opbrengst van de kassen.	Bedrijven worden niet gerekend tot de gevoelige bestemmingen waarvoor de normen voor geluid en slagschaduw zijn bedoeld. In het vervolgonderzoek zal het effect in beeld worden gebracht, ook op planten.
	Er is geen rekening gehouden met het effect van slagschaduw op de nabijgelegen hoogbouw (Rokkeveen). Naast het effect op de individuele appartementen is er het effect dat slagschaduw tegelijk een groot aantal appartementen treft.	Dit aspect is niet meegenomen in het planMER. In een vervolgonderzoek moet worden bepaald in welke mate dit effect een probleem is.
1.8 Recreatie	Het plangebied voor windturbines valt geheel onder beschermingscategorie 2. Het is onterecht om een onderzoeksgebied aan te geven, waarin een strook (2ha) van de gemeente Zoetermeer valt (talud A12) waardoor de beoordeling veranderd in “gedeeltelijk”	Het onderzoeksgebied wordt begrensd door de A12. In het planMER zal worden opgenomen dat het vrijwel geheel onder beschermingscategorie 2 valt.
2. Haalbaarheid /exploitatie		
	Er worden in het planMER aannames gedaan, die een te hoge opbrengst voorspellen, zo klopt de voorspelling van het aantal vollasturen van 2000 niet met de eigen tabel, waaruit blijkt dat het 1800 zou moeten zijn.	Deze opmerking wordt meegenomen bij de eindversie van het planMER. De opbrengstgegevens zijn sterk afhankelijk van het type en de hoogte van de turbines.
	De opbrengst van de windturbines dient rekening te houden met de omgeving. Bij de aanwezigheid van bos (25m tot 30 m) komt de tip van de rotor van de referentieturbine tot 20 meter boven de bomen. De voorkeurswindrichting (ZW) is over het bos. Daardoor is er waarschijnlijk sprake van een grote invloed van de turbulentie op de opbrengst.	In het vervolgonderzoek is dit een belangrijke afweging over aard, hoogte en situering van windturbines in het gebied.
	Er zijn op een groot aantal terreinen mitigerende maatregelen te verwachten: bescherming gasleiding, stilstand voorzieningen voor vleermuizen, slagschaduw, geluid en andere maatregelen. Daardoor zijn de kosten van ontwikkeling veel hoger dan bij meer vrije locaties, ver van de woonomgeving	De noodzaak en invloed van mitigerende maatregelen op de businesscase is pas te bepalen als het vervolgonderzoek is gedaan. De initiatiefnemers schatten in dat deze geen belemmering vormen voor de haalbaarheid.

Bijlage C Advies De Balij

Tabel van aandachtspunten en samenvatting van argumenten

Thema	Aandachtspunten “Enerzijds”	Aandachtspunten “Anderzijds”
3. Belangen en Draagvlak		
	<p>Het gebied is bedoeld voor beleving van rust en natuur in een drukke woonomgeving. Er gelden veel restricties in het gebied vanwege de hoge natuurwaarden en de bijzonder flora en fauna. Van Natuur en milieuorganisaties zoals Natuur en Milieufederaties en Staatsbosbeheer verwacht men dat dit gebied wordt verdedigd tegen aantasting.</p>	<p>Staatsbosbeheer is een partner van overheden, heeft afspraken op landelijk niveau dat men aanreikt welke gebieden mogelijk geschikt zijn, wil juist weten of het kan en, als dat zo is, ziet SBB mogelijkheden om de kwaliteit van het gebied te versterken met opbrengst uit wind.</p> <p>De Natuur en Milieufederaties zijn medeondertekenaars van het energieakkoord én zetten zich in voor versterking van natuurgebieden. Gezien de grote opgave voor Klimaatbeleid, sluiten de Natuur en Milieufederaties natuur en recreatiegebieden niet bij voorbaat uit voor windenergie. Het moet wel mogelijk zijn. Daarbij geldt dat er voor gebieden als De Balij geen geld is voor ontwikkeling. Gemeenten en Provincies kunnen deze gebieden van bestemming veranderen onder druk van woningbouw en bedrijventerreinen. Juist door opbrengsten uit deze gebieden (zoals windturbines) te gebruiken voor de gebiedsontwikkeling, kan de kwaliteit worden versterkt.</p>
	<p>De invloed op de beleving van het gebied vanuit de omliggende woonwijken wordt onherstelbaar beschadigd. Nu kijkt men, vlakbij de A12, uit over een groene en rustige omgeving. De waardedaling van woningen is waarschijnlijk groot</p>	<p>In de vervolgfase moet blijken of het windpark mogelijk is, daarbij zal ook worden gekeken naar de eventuele planschade</p>
	<p>Er is geen draagvlak voor het windpark bij de omwonenden en de gebruikers van het gebied.</p>	<p>De initiatiefnemers denken deze kloof te kunnen overbruggen met goed onderzoek in de vervolgfase, het mitigeren van effecten waar dat noodzakelijk is en een plan voor gebiedsontwikkeling dat met de opbrengst van het windpark de kwaliteit van natuur en recreatie in het gebied zal versterken.</p>
4. Congruentie rapport planMER		
	<p>In de samenvatting PlanMER worden aandachtspunten per gebied genoemd (II.3.1) . Deze zijn niet congruent met het Deel B Onderzoeksgebied De Balij.</p>	<p>Pondera zal het rapport herzien, zodanig dat alle delen afzonderlijk te lezen zijn en een congruent beeld geven.</p>
	<p>De conclusies in deel C zijn niet congruent met het Deel B Onderzoeksgebied De Balij.</p>	